

پوخته‌ی

نویژه سوننه‌تہ کان

وہرگیرانی

ستافی مائپہری وہ لآمہ کان

لہ بلاو کراوہ کانی

 مائپہری بہہشت و وہ لآمہ کان

ba8.org

walamakan.com

فهزلی نویژی سوننهت:

له ئه بی هورهیرهوه دهلیت: پیغه مبهری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فهرموی: {أول ما يحاسب الناس به، يوم القيامة من أعمالهم الصلاة، يقول ربنا عز وجل لملائكته وهو أعلم: انظروا في صلاة عبدي أتمها أم نقصها؟، فإن كانت تامة كتبت له تامة، وإن كان انتقص منها شيئاً، قال: انظروا هل لعبدي من تطوع؟، فإن كان له تطوع قال: أتموا لعبدي فريضته، ثم تؤخذ الأعمال على ذاكم} [صححه الألباني].

واته: یه کهم شتیك له رۆژی دوایدا که خه لکی له سهری لیپرسینه وه یان له گه لدا ده کریت له کرده وه کانیاں بریتیه له نویژ، فهرموی: " په روه ردگارمان حَلَّالٌ - که خوئی زاناتره - به فریشته کانی دهلیت: سهیری نویژی بهنده کهم بکه نایا به ته واوی کردوویه تی یا خود که موکورتی لی کردووه، جا ئه گهر ته واو وکامل بیته، ئهوا به ته واوه تی بوئی دنووسریت، وه ئه گهریش که موکورتیه کی لی کرد بیته، دهلیت: سهیر بکه ن، نایا بهنده کهم نویژی سوننه تی هدییه؟ جا ئه گهر هه ییی، دهلیت: که موکورتی نویژه فه رزه کانی به نویژه سوننه ته کانی پر بکه نه وه، " پاشان کرده وه کان به و شیوه یه ده برین.

سوننه تی رهواتب:

چاک بزانه که مه بهست له سوننه تی رهواتب ته و نویژه سوننه تانه یه که پیغه مبهری خوا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فهرمانی پیکردوه که بکرین له گه ل پینج فهرزه نویژه که دا هندیکی له پیشیه وه و هندیکیان له پاشیه وه.

سوننه تی رهواتب ته و نویژانه یه که له م فرموده یه دا ئاماژه ی پیکردوه: { ما من عبد مسلم يصلي لله كل يوم ثنتي عشرة ركعة تطوعا، غير فريضة، إلا بني الله له بيتا في الجنة، أو إلا بني له بيت في الجنة } [رواه مسلم]. واته: پیغه مبهری خوا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرموده تی: " هیچ بنده یه کی موسلمان نیه که هه موو روژیک دوازه رکعاتی سوننه ت نه ک فهرز نویژ بو خوا بکات ئیلا خوی گه وره مایکی بو بونیاد دهنیت له به هشتدا (یان مایکی له به هشتدا بو بونیاد دهنیت)".

جا خوینه ری به ریژ نه مانه ی خواره وه پونی ده کاته وه:

۱ - سوننه تی نویژی به یانی که دوو رکاته له پیش نویژی فهرزی به یانی وه ده کریت.

عن عائشة رضي الله عنها عن النبي قال: { ركعتا الفجر خير من الدنيا وما فيها } [رواه مسلم].

واته: له دایکه عائشه وه ده لی: پیغه مبهری خوا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرموده تی: " دوو رکاتی سوننه تی به یانی خیرتره له دنیا و هه رچیش له دنیا دایه " (ته و دوو رکعاته له هه موو دنیا خوشه ویستتره به لاهه وه).

۲ - سوننه‌تی نیوه‌رۆ که چوار رکاتی له پیش نویژی نیوه‌رۆوه ده‌کریت و دووانیش له پاش نویژه‌وه.

عن أم حبيبة قالت سمعت رسول الله يقول: {من حافظ على أربع ركعات قبل الظهر، وأربع بعدها حرم على النار} [أخرجه الترمذي وابن ماجة وصححه الألباني]. واته: له نوم حه‌بیه‌وه ده‌لیت: بیستم له پیغه‌مبه‌ری خواوه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ که ده‌یفه‌رموو: " هه‌رکه‌سیک پاریزگاری بکات له چوار رکعات پیش نیوه‌رۆ و چوار رکعاتیش له پاشیه‌وه ئه‌وا خوای گه‌وره‌ه‌رامی ده‌کات له‌سه‌ر ئاگر که بیسوتینیت.

وه ده‌توانیت دوو رکات له پاشیه‌وه بکات له‌به‌ر فه‌رمووده‌که‌ی عایشه که ده‌لیت:

"كان يصلي في بيتي قبل الظهر أربعاً ثم يخرج فيصلني بالناس ثم يدخل فيصلني ركعتين" [أخرجه مسلم]. واته: پیغه‌مبه‌ری خوا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له مائی مندا پیش نیوه‌رۆ چوار رکعاتی ده‌کرد، پاشان ده‌رده‌چوو نویژی بو خه‌لکی ده‌کرد، پاشان ده‌گه‌رایه‌وه ده‌هاته ژووره‌وه دوو رکعاتی ده‌کرد.

۳ - سوننه‌تی مه‌غریب که دوو رکاته له پاش نویژه‌وه:

به به‌لگه‌ی فه‌رمووده‌که‌ی عایشه که فه‌رمویه‌تی: "...وكان يصلي بالناس المغرب ثم يدخل فيصلني ركعتين" [رواه مسلم]. واته: پیغه‌مبه‌ری خوا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نویژی مه‌غریبی به خه‌لکی ده‌کرد، پاشان ده‌گه‌رایه‌وه و ده‌هاته ژووره‌وه دوو رکعاتی ده‌کرد.

۴ – سوننه تی عیسا ئه ویش دوو رکاته له پاشیه وه ده کریت:

له بهر فه رموده که ی عبدالله ی کوری ئیمامی عومەر که فه رمویه تی : "حفظت من رسول الله عشر رکعات"، قال: "ورکعتین بعد العشاء فی بیته" [أخرجه البخاری ومسلم]. واته: ده رکعاتم له پیغه مبهری خواوه ﷺ وەرگرتوه و پاراستووه که ئه نجامیان ده ده م، ده لیت: دوو رکات سوننه تی دوا ی عیسا که له ماله وه ده یکرد.

که واته : سوننه تی ره واتب بریتی له (۱۲) رکات

دوو رکات پیش نویژی به یانی

چوار رکات پیش نویژی نیوه رۆ

دوو رکات پاش نویژی نیوه رۆ

دوو رکات پاش نویژی مه غریب

دوو رکات دوا ی نویژی عیسا

جا هر موسلمان ی بتوانی رۆژانه ئه م دوانزه رکاته بکات ئه وا خوا ی گه ورهش هه موو رۆژی خانویه کی له به هه شتدا بو دروست ده کات وه که له سه ره تاوه باس کرا .

فه‌زلی شه و نویژ و ویتەر:

ئه‌بی هوره‌یره ده‌لیت: پیغه‌مبه‌ری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فه‌رموی: {أفضل الصيام بعد شهر رمضان شهر الله المحرم، وأفضل الصلاة بعد الفريضة صلاة الليل} [أخرجه مسلم].

واته: باشتین رۆژو له دوا‌ی ره‌مه‌زان بریتیه له مانگی خوا که موچه‌ره‌مه، وه باشتین نویژ له دوا‌ی فه‌رزه‌کان بریتیه له شه‌ونویژ.

له عبدالله ی کورپی عومه‌روه ئه‌ویش له پیغه‌مبه‌ری خواوه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ که فه‌رموییه‌تی: {اجعلوا آخر صلاتكم بالليل وتراً} [متفق عليه].

واته: کۆتا نویژتان له شه‌ودا بکه‌ن به نویژی ویتەر.

وه دایکی ئیمانداران عائیشه رضي الله عنها فه‌رموییه‌تی: "كان رسول الله يصلي فيما بين أن يفرغ من صلاة العشاء إلى الفجر إحدى عشر ركعة يسلم بين كل ركعتين ويوتر بواحدة..." [أخرجه مسلم].

واته: پیغه‌مبه‌ری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له نیوان ته‌واوبونی نویژی عیشاو فه‌جردا یازده رکعات نویژی ده‌کرد، وه له نیوان هه‌ر دوو رکعاتیکدا سه‌لامی ده‌دایه‌وه، و به‌یه‌ک رکعاتیش ویتری ده‌کرد. هه‌روه‌ها ته‌راویحیش له شه‌وانی ره‌مه‌زاندا هه‌ر شه‌ونویژه و دروسته موسلمانان بوی کۆبسنه‌وه بۆ ئه‌نجامدانی و فه‌زلیکی گه‌وره‌ی تیدایه.

نویژی چیشته‌نگاو:

أبي ذر رَهزای خَوای لى بى دَه‌فَه‌رموى : پیغَه‌مبَه‌رى خوا فَه‌رموویَه‌تى : {يُصبح على كل سلامي من أحدكم صدقة؛ فكل تسبيحة صدقة، وكل تحميدة صدقة، وكل تهليلة صدقة، وكل تكبيرة صدقة، وأمر بالمعروف صدقة، ونهي عن المنكر صدقة، ويجزئ من ذلك، ركعتان يركعهما من الضحى} [أخرجه مسلم].

واته: که رۆژده‌بیته‌وه هه‌موو جومگه‌یه‌کی جه‌سته‌ی هه‌ریه‌که‌تان سه‌ده‌قه‌یه‌کی له‌سه‌ره، جا هه‌موو (سبحان الله) یه‌ک سه‌ده‌قه‌یه‌که، و هه‌موو (الحمد لله) یه‌ک سه‌ده‌قه‌یه‌که، و هه‌موو (لا إله إلا الله) یه‌ک سه‌ده‌قه‌یه‌که، و هه‌موو (الله أكبر) یه‌ک سه‌ده‌قه‌یه‌که و فه‌رمان به‌چاکه سه‌ده‌قه‌یه‌ و ریگری له‌ خراپه سه‌ده‌قه‌یه‌ و له‌بری هه‌موویشی دوو رکعاتی چیشته‌نگاو که ده‌یکات شوینی هه‌مووی ده‌گریته‌وه.

وه دروسته بو موسلمان که دوو یان چوار یان شه‌ش یان هه‌شت یان دوازده رکات بکات و هه‌مووی فه‌رمووده‌ی له‌سه‌ر هاتووه.

دوو رکاتی پاش ده‌ستنویژ:

عن عمران مولى عثمان أنه رأى عثمان بن عفان دعا بإناء فافرغ على كفيه ثلاث مرات فغسلهما، ثم جعل يمينه في الإناء، فمضمض واستنشق، ثم غسل وجهه ثلاثاً ويديه ثلاث مرار، ثم مسح برأسه، ثم غسل رجليه ثلاث مرار إلى الكعبين، ثم قال: قال رسول الله: {من توضأ نحو وضوئي هذا ثم صلى ركعتين لا يحدث فيهما نفسه غفر له ما تقدم من ذنبه} [أخرجه الشيخان].

واته: له عيمراني (مولى) بهنده‌ی نازادکراوی عوسمانه‌وه، بینویه‌تی عوسمانی کوری عه‌ففان داوای ده‌فریک ئاوی کرد (بو ده‌ستنویژ)، سیّ جار کردی به‌ناو ده‌ستیدا و هه‌ردوو ده‌ستی شوژد، پاشان ده‌ستی راستی کرده ناو ئاوه‌که ، و ئاوی له‌ده‌می رادا، وهه‌روه‌ها له لووتیشی، پاشان سیّ جار ده‌موچاوی شوژد، وه هه‌ردوو ده‌ستی هه‌تا ئانیشکی سیّ جار شوژد، پاشان سه‌ری مه‌سح کرد، پاشان هه‌ردوو پیی هه‌تا قوله‌پیی سیّ جار شوژد، و پاشان ووتی: پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فه‌رموویه‌تی:

" ئه‌وه‌ی وه‌کو ئه‌م ده‌ستنویژه‌ی من ده‌ستنویژ بگریت، و دوو رکعات نویژ بکات به‌شیویه‌ک که قسه له‌گه‌ل ناخی خویدا نه‌کات و بیرو هوشی لای نویژه‌که بیّت، ئه‌وا له‌تاوانه‌کانی پیشووی خوشده‌بیّت و لیی ده‌بووریت".

نویژی سلاوی مزگه‌وت (تحیه المسجد):

موسلمان که ده‌چیته‌ناو مزگه‌وته‌وه پیش‌ته‌وه‌ی دابنیشیت با دوو رکعات نویژ بکات.
له‌ته‌بی قه‌تاده‌ی سوله‌می‌ه‌وه که پیغه‌مبه‌ری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فه‌رموویه‌تی: {إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمْ
الْمَسْجِدَ فَلْيَرْكَعْ رَكَعَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يَجْلِسَ} [أَخْرَجَهُ الشَّيْخَان].
واته: ته‌گه‌ر یه‌کیکتان رویشته نیو مزگه‌وته‌وه، با دوو رکعات نویژ بکات پیش‌ته‌وه‌ی
دابنیشیت.

نویژکردن له‌نیوان بانگ و قامه‌تدا:

له‌ عبدالله‌ی کوری موغه‌فه‌له‌وه ده‌لیت: پیغه‌مبه‌ری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فه‌رمووی: {بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ
صَلَاةَ بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ صَلَاةٌ ثُمَّ قَالَ فِي الثَّلَاثَةِ لِمَنْ شَاءَ} [أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ].
واته: له‌نیوان هه‌موو بانگ قامه‌تی‌کدا نویژ هه‌یه، له‌ نیوان هه‌موو بانگ و قامه‌تی‌کدا
نویژ هه‌یه — پاشان له‌ جاری سی‌یه‌مدا فه‌رمووی — ته‌وه‌ی ویستی لی‌بی‌ت.

نویژی توبه و په‌شیمانی:

له‌ عه‌لی کوری ته‌بی تالبه‌وه ده‌لیت: بیستم له‌ پیغه‌مبه‌ری خواوه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ که فه‌رمووی: {مَا
مِنْ رَجُلٍ يَذْنِبُ ذَنْبًا ثُمَّ يَقُومُ فَيُطَهِّرُ ثُمَّ يَصَلِي ثُمَّ يَسْتَغْفِرُ اللَّهَ إِلَّا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ، ثُمَّ قَرَأَ هَذِهِ
الآيَةَ: وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرِ
اللَّهُ لَذُنُوبِهِ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَىٰ مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ [آل عمران: ١٣٥]} [أَخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ
وَأَبُو دَاوُدَ وَحَسَنَهُ الْأَلْبَانِيُّ].

واته: هیچ که سیك نیه که تاوانیک ده کات و پاشان هه لدهستیت و دهستنویژ ده گریت و پاشان نویژ ده کات و پاشان داوای لیخو شبوون له خوا ده کات ئیلا خوای گه وره لیی خوش ده بیته و پاشان ئەم ئایه تهی خوینده وه: " وه ئەوانه ی که ئە گەر گوناھیکێ گه وره بیان ئە نجامدا بیان سته میان له خوایان کرد به ئە نجامدانی تاوانیکێ له و بچو کتر ، بیر له به لیین و هه ره شه کانی خوای په روه ردگار ده که نه وه و په ناده بهن بو لای خوای په روه ردگار به ته وه به کردن ، و داوای ئە وهی لیده کهن که له گوناھه کانیان خوش بیته ، و دلنیان له وهی که هیچ کهس جگه له خوای په روه ردگار ناتوانیت له گوناھه کان خوش بیته ، له بهر ئە وه له سه ر تاوان به رده وام نابن ، وه ده زانن که ئە گەر ته وه به بکن خوای په روه ردگار ته وه به که بیان لیوه رده گریته "

نویژی پیش وتاری ههینی:

له ئەبی هورهیره وه که پیغه مبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: {من اغتسل، ثم أتى الجمعة وصلى ما قدر له، ثم أنصت حتى يفرغ الإمام من خطبته، ثم يصلي معه غفر له ما بين الجمعة الأخرى وفضل ثلاثة أيام} [أخرجه مسلم]. واته: ئە وهی خوای بشوات، پاشان بیته بو ههینی، و ئە وهندهی ده توانیت نویژی سوننه ت بکات، پاشان بیدهنگ بیته ههتا ووتاریژ وتاره کهی ته واو ده کات، پاشان له گه لیدا نویژ بکات، ئە وا له تاوانه کانی نیوان ئە وه ههینییه و ههینییه کی تری خوشده بیته به زیادهی سی رۆژیشه وه.

تیبینی: ئە مه ئە وه دوو رکاته نیه که له ههندی له مزگه وته کان له داوای بانگی یه که مه وه ده کری، به لکو سوننه ته له رۆژی ههینی چووته مزگه وته وه تاوه کو ئیمام دیتته سه ر مینبه ر نویژی سوننه ت بکهی .

نویژی سوننهتهی دواهی ههینی :

له ئه بی هورهیرهوه که پیغهمبهری خوا ﷺ فهرموویهتی: {إذا صلی أحدکم الجمعة فلیصل بعدها أربعاً} [أخرجه مسلم].

واته: ئە گەر یه کیك له ئیوه نویژی ههینی کرد، ئەوا با له دوایهوه چوار رکعات بکات.

نویژی گه رانهوه له سه فهر:

که عبی کوری مالک دهئیت: ". کان - یعنی رسول الله - إذا قدم من السفر بدأ بالمسجد فیرکع فيه رکعتین ثم جلس للناس" [أخرجه الشيخان].

واته: پیغهمبهری خوا ﷺ ئە گەر له سه فهر بگه رایهتهوه، له مزگهوت لای ده دا و دوو رکعات نویژی تییدا ده کرد و پاشان داده نیشته بو خه لکی .

نویژی ئیستیخاره:

جابری کوری عبدالله دهئیت: "کان رسول الله يعلمنا الاستخارة في الأمور كما يعلمنا السورة من القرآن يقول: {إذا هم أحدکم بالأمر فلیرکع رکعتین من غیر الفریضة ثم لیقل اللهم إني استخیرک بعلمک...}" [أخرجه البخاری]. واته: پیغهمبهری خوا ﷺ فیبری ئیستیخاره ی ده کردین له کاتی ئە نجامدانی کاروباردا ههروه کو چۆن فیبری سوره تیکی ده کردین له قورئان و ده یفه رموو: ئە گەر یه کیکتان نیازی کاریکی هه بوو، با دوو رکعات نویژ بکات جگه له فهرز، پاشان بلیت: (اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ، وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ؛ فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ، وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ، وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ، اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ

هَذَا الْأَمْرَ خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي - أَوْ قَالَ: عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ - فَأَقْدِرْهُ لِي،
وَيَسِّرْهُ لِي، ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ، وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ
أَمْرِي - أَوْ قَالَ: فِي عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ -؛ فَاصْرِفْهُ عَنِّي، وَاصْرِفْنِي عَنْهُ، وَأَقْدِرْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ
كَانَ، ثُمَّ أَرْضِنِي بِهِ». قَالَ: «وَيُسَمِّي حَاجَتَهُ»

به‌كوردی واته: خواجه من داوای خیرت لی ده‌که‌م به زانستی خۆت، وه داوای هیژ وتوانات لی
ده‌که‌م به هیژ وتوانای خۆت، وه داوات لی ده‌که‌م له فه‌زلی هه‌ره‌گه‌وره‌ی خۆت، چونکه تو
توانات به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌کدا هه‌یه و من توانام به‌سه‌ریدا نیه، وه تو زانستی ره‌ها و بی
سنورت لایه که من لام نیه و نازانم، وه تو زانا و شاره‌زای به په‌نهانی و نه‌ینیه‌کان، په‌روه‌رد‌گارا
ئه‌گه‌ر ئەم کاره خیری تیدایه بو دین و ژین و پاشه‌روژم ئەوا بی‌سازینه و ئاسانی بکه بو‌م
و پاشان فه‌ر و به‌ره‌که‌تی تی بکه بو‌م، وه ئە‌گه‌ر ئەم کاره شه‌ر و خراپه‌یه بو دین و ژین
و گوزه‌ران و پاشه‌روژم ئەوا دووری بخه‌روه‌ه لیم و منیش له‌و دوور‌بخه‌روه‌ه و خیرم بو بریار بده
له‌هه‌رشوینیکدا بی‌ت، پاشان رازیم بکه. ده‌لیت: " پاشان پیوستیه‌که‌ی ده‌لیت".

نویژی خورگیران و مانگ گیران:

ئهمه‌ش سوننه‌تیکی جه‌خت له‌سه‌رکراوه و عایشه ره‌زای خوی لی بی‌ت ده‌لیت: "خسفت الشمس في عهد رسول الله صلى رسول الله بالناس، فقام فأطال القيام، ثم ركع فأطال الركوع، ثم قام فأطال القيام وهو دون الركوع الأول ثم ركع فأطال الركوع وهو دون الركوع الأول ثم سجد فأطال السجود ثم فعل في الركعة الثانية مثل ما فعل في الأولى ثم انصرف وقد انجلت الشمس فخطب في الناس...". [أخرجه الشيخان].

واته: له‌سه‌رده‌می پی‌غه‌مبه‌ری خوادا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خورگیرا، و پی‌غه‌مبه‌ری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نویژی به‌خه‌لکی کرد، هه‌ستاو زۆر به‌پی‌وه وه‌ستا له‌نویژه‌که‌دا، پاشان رکوعی برد و درییژی کرده‌وه، پاشان هه‌ستایه‌وه و زۆر وه‌ستا – که ئه‌وه جگه له وه‌ستانی یه‌که‌م بوو – پاشان رکوعی برد و درییژی کرده‌وه – ئه‌وه جگه له رکوعی یه‌که‌م بوو – پاشان سو‌جده‌ی برد و درییژی کرده‌وه، پاشان رکعاتیکی تری ئه‌نجام دا به‌هه‌مان شی‌وه‌ی رکعاتی یه‌که‌م، پاشان نویژه‌که‌ی ته‌واو‌کرد و خور ده‌رکه‌وت و خورگیران نه‌ماو وتاریکی بو‌خه‌لکی دا.

ئه‌م جو‌ره نویژه‌ش دروسته له مزگه‌وت ئه‌نجام بدریت به‌کو‌مه‌ل و به‌بی بانگ و قامه‌ت.

نویژی دوو جه‌ژنه‌که (که واجبه نه‌ک سوننه‌ت) :

پیغهمبهری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ئەم جوړه نویژهی له‌ده‌ست نه‌چووه وهه‌میشه ئەنجامی داوه و
فرمانیشی به‌خه‌لکی کردووه که بوی دهریچن.

عن أم عطية قالت: "أمرنا - تعني رسول الله - أن نخرج في العيدين العواتق وذوات الخدور
وأمر الحيض أن يعتزلن مصلى المسلمين" [أخرجه الشيخان].

واته: پیغهمبهری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمانی پیده‌کردین که دهریچین بو نویژی هه‌ردوو جه‌ژنه‌که و
کچانی تازه پیگه‌یشتوو وبالغ بوه‌کانیش دهریکه‌ین له‌گه‌ل خو‌مان بو نویژ و فرمانی به‌و
ئافره‌تانه‌ش ده‌کرد که له‌ه‌یزدا بوون به‌وه‌ی که تی‌که‌ل به‌ نویژگه‌ی موسلمانان نه‌بن.

نویژه بارانه :

ئەم نویژه کاتی‌ک دروسته که باران نه‌باریت و وشکه‌سالی بیت.

دایکی ئیمانداران عائشه رضی الله عنها فرمویه‌تی:

شکا الناس إلى رسول الله فحوط المطر، فأمر بمنبر فوضع له في المصلى ووعده الناس يوماً
يخرجون فيه. قالت عائشة: فخرج رسول الله حين بدا حاجب الشمس، فقعد على المنبر
فكبر، وحمد الله عز وجل ثم قال: {إنكم شكوتم جذب دياركم، واستخار المطر عن إبان
زمانه عنكم وقد أمركم الله عز وجل أن تدعوه ووعدهم أن يستجيب لكم} [حسنه الألباني]

واته: خه‌لکی سکا‌لای نه‌بوون و نه‌بارینی بارانیان هی‌نایه لای پی‌غه‌مبهری خوا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، ته‌ویش
فرمانی کرد که مینبهره‌که‌ی بهینن و له نویژگه بوی دانرا، و به‌لیننی به‌خه‌لکی دا که
روژیک تییدا دهرچن بۆ نویژگه که (مصلی).

عائیشه ده‌لیت: پی‌غه‌مبهری خوا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ کاتی‌ک به‌شی سه‌ره‌وه‌ی بازنه‌ی خۆر دهرکه‌وت ته‌ویش
دهرچوو بۆ نویژگه که و چوو سه‌ر مینبهره‌که و شوکر و سوپاسی خوی کردو پاشان
فرمووی: " ته‌ی خه‌لکینه ئیوه سکا‌لای وشکی مال و زه‌وی وزار و نه‌بارینی بارانتان
له‌کاتی خویدا کرد، وه خوی گه‌وره‌ش فرمانی پیتان کردوه که داوای لی بکن و لینی
بپارینه‌وه و ته‌ویش به‌لیننی پیداون که وه‌لامتان بداته‌وه.

وه له فرمووده‌که‌ی ابن عباسه‌وه هاتوه که:

"خرج رسول الله متبذلاً متواضعاً متضرعاً، حتى أتى المصلی فرقی علی المنبر ولم
يخطب خطبتكم هذه ولكن لم يزل في الدعاء والتضرع والتكبير، ثم صلى ركعتين كما يصلي
في العيد" [أخرجه أبو داود والترمذي، وحسنه الألباني].

واته: پی‌غه‌مبهری خوا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له‌کاتی دهرچوون بۆ نویژگه که لوپه‌لینکی له‌به‌رکردوه که
جوانی و رازاوه‌یی و که‌شخه‌یی پیوه دیار نه‌بییت و به‌خۆبه‌که‌م زانی و خاکی بوونه‌وه دهرچوو و
زمانی له‌دوعا و پاران‌ه‌وه‌دا بوو و دهرخه‌ری هه‌ژاری و نه‌داری خوی بوو، پاشان دوو رکاتی کرد
وه‌کو چۆن له‌جه‌ژندا ده‌یکرد.

نویژی جه نازه:

نویژکردن له‌سه‌ر مردووی موسلمان فه‌رزی کیفایه‌یه و فه‌زلیکی گه‌وره‌ی تیدایه:

أبي هريرة ده‌یگپریتته‌وه که پیغه‌مبه‌ری خوا فه‌رموویه‌تی : {من خرج مع جنازة من بيتها وصلى عليها ثم تبعها حتى تدفن كان له قيراطان من أجر كل قيراط مثل أحد، ومن صلى عليها ثم رجع كان له من الأجر مثل أحد} [رواه مسلم].

واته: ئه‌وه‌ی ده‌رپچیت له‌گه‌ل جه‌نازه‌یه‌ کدا له‌ماله‌ که‌یدا، و نویژی له‌سه‌ر بکات و پاشان شوینی بکه‌ویت هه‌تا له‌گور ده‌نریت و ده‌نیژریت، دوو قیرات پاداشتی بو هه‌یه، و هه‌ر قیراتیکیش به‌ئه‌ندازه‌ی کیوی ئوحد ده‌بیت، وه ئه‌وه‌ی نویژی له‌سه‌ر بکات و پاشان بکه‌رپته‌وه، ئه‌وا به‌ئه‌ندازه‌ی کیوی ئوحد پاداشتی بو هه‌یه.

ئه‌بی هوره‌یره رضي الله عنه ده‌لیت: أن رسول الله نعى النجاشي في اليوم الذي مات فيه، وخرج بهم نعى النجاشي في اليوم الذي مات فيه، وخرج بهم إلى المصلی فصف بهم وكبر عليه أربع تكبيرات [رواه البخاري].

واته: پیغه‌مبه‌ری خوا صلى الله عليه وسلم هه‌والی مردنی نه‌جاشی پیگه‌یشت هه‌ر ئه‌و روزه‌ی که تیدایا مرد، ئیتر پیغه‌مبه‌ریش هاوه‌لانی ده‌رکرد هه‌ر له‌وروزه‌دا و بردنی بو نویژگه و ریزی به‌ستن و چوار الله اکبری کرد له‌سه‌ر نه‌جاشی (به غائبی).

دوو رکات نویژی ته‌واف:

ئه‌م نویژه‌ش دوا‌ی جهوت جار ته‌واف ده‌کریت، و خوا‌ی گه‌وره فه‌رموویه‌تی: [**وَإِذْ جَعَلْنَا
الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنًا وَاتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى**] [البقرة: ۱۲۵].

واته: ئه‌و کاته وه‌بیریینه‌وه - ئه‌ی په‌یامبه‌ری خوا ﷺ - کاتی‌ک که‌عبه‌مان کرد به مه‌رجه‌عی خه‌لک، و هه‌موو بو‌ی دین، و پاشان ده‌گه‌رینه‌وه نیو مال و منالی خو‌یان، و پاشان ده‌گه‌رینه‌وه بو‌ی و کوکه‌ره‌وه‌یانه له کاتی حج و عومه، و ته‌وافکردن و نویژکردن تییدا، و کردوومانه به ئه‌من و ئاسایشه بو‌یان، و هیج دوژمنیک تییدا په‌لاماریان نادات، وه وتیشمان: جی (مقام) سی ئیبراهیم بکه‌ن به شوینی‌ک بو نویژکردن تییدا، که ئه‌ویش ئه‌و به‌رده‌یه‌یه که ئیبراهیم - سه‌لامی خوا‌ی له‌سه‌ر بی‌ت - له کاتی بونیادنانی که‌عبه‌دا له‌سه‌ری راده‌وه‌ستا.

جابر له فه‌رمووده‌یه‌کی دریژدا که‌باسی جه‌جی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ده‌کات ده‌لیتک .. " **ثم نفذ إلى مقام إبراهيم عليه السلام فقرأ وأتخذوا من مقام إبراهيم مصلى، فجعل المقام بينه وبين البيت، وكان يقرأ في الركعتين: قل هو الله أحد، وقل أعوذ برب الفلق وقل أعوذ برب الناس** " [رواه مسلم]. واته: پاشان به‌ره‌و مه‌قامی ئیبراهیم که‌وته ری و ئه‌م ئایه‌ته‌ی خو‌یند ﴿ **وَاتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى** ﴾، جا مه‌قامی خسته نیوان خو‌ی و که‌عبه‌وه و له‌و دوو رکاته‌شدا هه‌ردوو سو‌رده‌تی ﴿ **قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ** ﴾ و ﴿ **قُلْ يَأَيُّهَا الْكٰفِرُونَ** ﴾ ی خو‌یند.

نویژ له مزگه وتی قوباندا:

له سه هلی کورې حونه یفه وه ده لیت: پیغه مبهری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فه رموی: {من خرج حتى يأتي هذا المسجد - مسجد قباء - فصلى ركعتين كان له عدل عمرة} [أخرجه النسائي وصححه الألباني] واته: پیغه مبهری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فه رموی: واته: نه وهی دهر بچیت هه تا ده گاته ته م مزگه وته - قوباء - و دوو رکات نویژی تییدا بکات نه وا هاوتای عومره یه که.

چهند باسیکی په یو دست به نویژه سوننه ته کانه وه:

۱- نویژی سوننه ته له ماله وه باشته بکریت:

له بهر فه رموده که ی زهیدی کورې سابت که تییدا هاتوه: {فصلوا أيها الناس في بيوتكم، فإن أفضل الصلاة صلاة المرء في بيته إلا المكتوبة} [رواه البخاري]. واته: نه ی خه لکینه له ماله کانتان نویژ بکه ن، چونکه باشتین نویژ نویژی که سیکه له ماله که ییدا، جگه له نویژه فه رزه کان.

۲- به رده وام بوون له سه ر نویژی سوننه ته باشته نه گهر چی که میش بیټ:

عائشه ره زای خوی لی بیټ ده لیت: پیغه مبهری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فه رموی: {... أحب الأعمال إلى الله ما دووم علیه وإن قل} [متفق علیه].

واته: خو شه ویسترتین کاریکیش به لای خوی گه وره وه نه و کاره یه که به رده وام بیټ له سه ری نه گهر چی که میش بیټ.

۳- نه‌نجامدانی نویژی سوننه‌ت به‌دانیشتنه‌وه:

عن عمران بن حصین وكان میسوراً، قال: "سألت رسول الله عن صلاة الرجل قاعداً"، قال: {إن صلی قائماً فهو أفضل، ومن صلی قاعداً فله نصف أجر القائم، ومن صلی نائماً فله نصف أجر القاعد} [أخرجه البخاري].

واته: عیمرانی کوری حوصه‌ین که نه‌خوژی مایه‌سیری هه‌بوو ده‌لیت: پرسیم له پیغه‌مبه‌ری خوا سه‌بارت به نویژکردن به دانیشتنه‌وه، ئه‌ویش فهرمووی: " به وه‌ستانه‌وه نویژ بکه باشتره، چونکه ئه‌وه‌ی به دانیشتنه‌وه نویژ بکات ئه‌وا نیوه‌ی پاداشتی وه‌ستانی هه‌یه و ئه‌وه‌ش به راکشانه‌وه نویژ بکات ئه‌وا نیوه‌ی پاداشتی دانیشتنی هه‌یه.

پیشه‌وا ترمزی ده‌لیت: " مانای ئه‌م فهرمووده‌یه لای هه‌ندیك له ئه‌هلی عیلم ئه‌وه‌یه که مه‌به‌ستی نویژی سوننه‌ته‌وه "

۴- نویژی سوننه‌ت به‌سواری و لاخه‌وه:

عن ابن عمر قال: "كان رسول الله يسبح على الراحلة قبل أي وجه توجه، ويوتر عليها، غير أنه لا يصلي عليها المكتوبة" [متفق عليه].

واته: له ابن عومه‌روه ده‌لیت: پیغه‌مبه‌ری خوا نویژی سوننه‌تی به‌سواری و لاخه‌وه ده‌کرد ئیتر رووی له هه‌رکوی بکردایه‌ت و ویتری به‌سه‌ریه‌وه ده‌کرد، جگه له‌وه‌ی که نویژی فهرزی به‌سه‌ریه‌وه نه‌ده‌کرد.

۵- نویژی سوننه‌ت له سه‌فهردا:

ریباز و سروشتی پیغه‌مبه‌ری خوا وانه‌بوه که له سه‌فهردا نویژی سوننه‌تی کردییت نه پیش
فهرزه‌کان و نه ئه‌وانه‌شی که له پاشه‌وه ده‌کرین جگه له سوننه‌تی ره‌ها نه‌ییت.

عامری کوری ره‌بیعه ده‌لیت: "رأیت رسول الله وهو على الراحلة يسبح يومئذ برأسه قبل أي
وجه توجه، ولم يكن رسول الله يصنع ذلك في المكتوبة" [متفق عليه]. واته: پیغه‌مبه‌ری
خوام صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بینی به‌سه‌ر و لآخه که یه‌وه نویژی سوننه‌تی کرد، که به‌سه‌ری ئامازه‌ی ده‌کرد و
رووی له‌هه‌رکوی بگردایه، به‌لام پیغه‌مبه‌ری خوا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ئه‌مه‌ی له نویژی فهرزدا نه‌ده‌کرد.
به‌لام نویژی سوننه‌تی پیش به‌یانی، له‌گه‌ل شه‌و نویژ و ویتز ئه‌مانه له‌کاتی سه‌فه‌ریشدا هه‌ر
ده‌کرین و ده‌میین.

۶- ئه‌نجامدانی نویژی سوننه‌ت به‌کۆمه‌ل:

مه‌شروع و ریگه‌پیداوه که نویژی سوننه‌ت به‌کۆمه‌ل ئه‌نجام بدرییت به‌لام ناییت به‌رده‌وامی
هه‌ییت له‌سه‌ری و ئه‌نجامدانی له‌ماله‌وه‌دا باشتر و خیرتره:
له‌ئنه‌سی کوری مالکه‌وه هاتووه که ده‌لیت:

" که‌وا داپیری (مَلِيكَةٌ) بانگه‌یشتی پیغه‌مبه‌ری خوی کرد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بو خواردنیک که بو‌ی
دروست کردبو، ئه‌ویش هات و لی‌ی خوارد و پاشان فه‌رمووی: " هه‌ستن، نویژتان بو بکه‌م "
. ئه‌نه‌س ده‌لیت: هه‌ستام بو سه‌ر حه‌سیریک که هه‌مان بوو به‌لام به‌هوی زۆر راخستنیه‌وه
ره‌ش بوبه‌وه، جا منیش ئاوم پیداکرد و پیغه‌مبه‌ری خوا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هه‌ستا بو نویژ و من و

یه تیمه که له پشتهیه وه وه ستاین و داپیره کهش له پشتمانیه وه وه ستا، جا پیغه مبهری خوا ﷺ دوو رکعاتی بو کردین و پاشان رویشت". مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

۷- قه زاکردنه وهی سوننه‌تی ره واتب له گه له وهی له ده‌ست چوه:

ئه بی هورهیره ده‌لیت: "عرسنا مع نبی الله، فلم نستيقظ حتى طلعت الشمس، فقال النبي : {لِيَأْخُذَ كُلُّ رَجُلٍ بِرَأْسِ رَاحِلَتِهِ فَإِنَّ هَذَا مَنْزِلَ حَضْرَانَا فِيهِ الشَّيْطَانُ}، قال: ففعلنا ثم دعا بالماء فتوضأ ثم صلى سجدتين، ثم أقيمت الصلاة فصلى الغداة" [أخرجه مسلم].

واته: له گه له پیغه مبهری خوا ﷺ خه وتین و به خه بهر نه هاتین شهو هه تا خور ده‌رچوو، جا پیغه مبهری خوا ﷺ فه رموی: "هه ریه که تان با سه‌ری و لاخه که ی بگریت، چونکه ئه مه شوینی که که شه‌یتان له گه لماندا ئاماده بووه تییدا.

ده‌لیت: ئیمه‌ش وامان کرد، پاشان بانگی ئاوی کرد و ده‌ستنویژی گرت و پاشان دوو رکعات نویژی کرد و ئینجا قامه‌ت کرا بو نویژی به یانی".

۸- باشترین نویژه ئه وه‌یه که قورئانی زور تییدا بخوینریت:

جابر ده‌لیت: پیغه مبهری خوا ﷺ فه رموی: {أَفْضَلُ الصَّلَاةِ طَوْلُ الْقَنُوتِ} [أخرجه مسلم]. واته: پیغه مبهری خوا ﷺ فه رمویته‌تی: "باشترین نویژه ئه وه‌یه که زور به پیوه بوه‌ستیت".

وقفنا الله وإياكم لما يحب ويرضى وجعلنا جميعاً ممن يستمعون القول فيتبعون أحسنه.

والله أعلم وصلى الله على نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين.